



Noordkasteel-Oost 6, Antwerpen

Programma van Maatregelen

Auteur:

C. Dockx (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

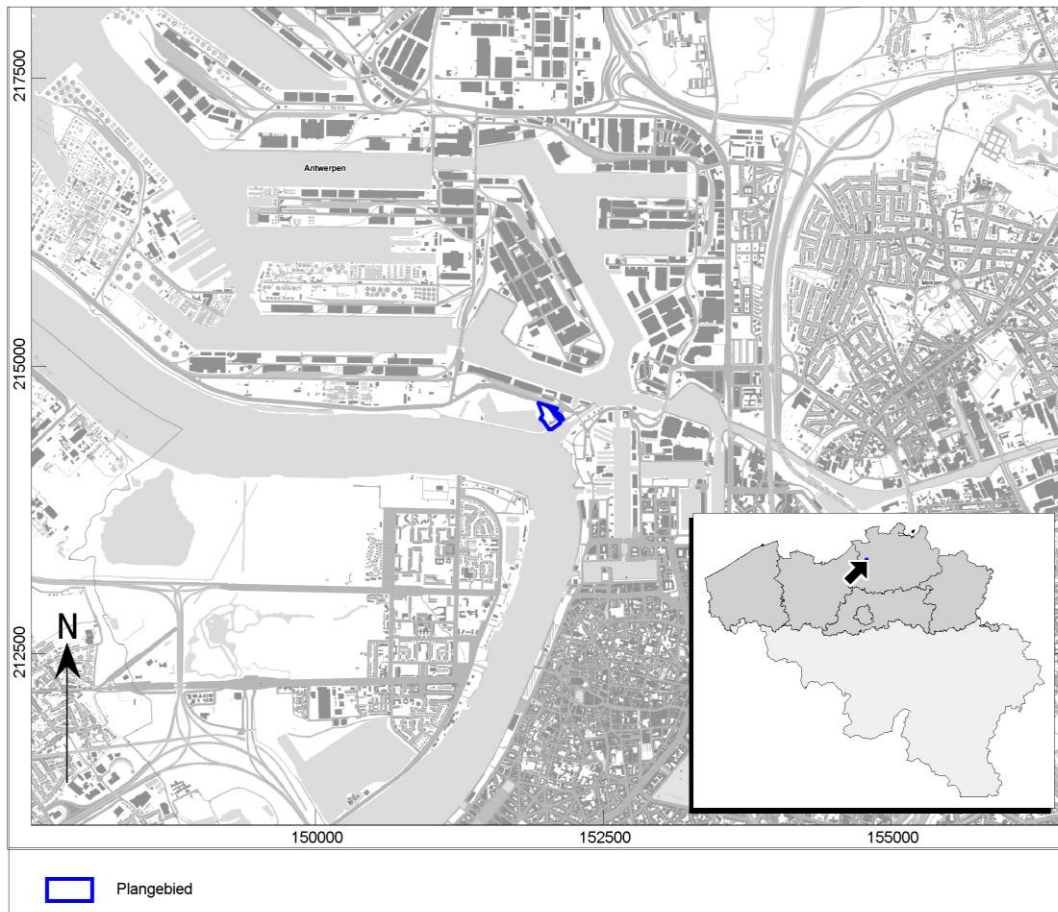
N. Dolman (bureauonderzoek)

Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juni en juli 2018 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Noordkasteel-Oost 6 te Antwerpen (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen restauratie van het bestaande gebouw, de afbraak van een vleugel van dit gebouw en de oprichting van een losstaande nieuwbouw met omgevingsaanleg rondom de beide gebouwen.



Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Aanleiding van het onderzoek

De geplande werken omvatten het restaureren van het bestaande hoofdgebouw, de afbraak van een vleugel van dit hoofdgebouw en de oprichting van een losstaande nieuwbouw met omgevingsaanleg rondom de beide gebouwen. Deze geplande werken zullen in verschillende fasen uitgevoerd worden. De archeologienota is van toepassing op de eerste drie fasen, waarin het bestaande hoofdgebouw wordt gerenoveerd, een deel van de aangebouwde vleugel wordt afgebroken en de nieuwbouw wordt opgetrokken en een deel van de omgevingsaanleg rondom de twee gebouwen inclusief een tijdelijke parkeerplaats en fietsenstalling. De resterende omgevingsaanleg is voor de vierde en laatste fase en zal dus niet besproken worden in deze archeologienota. Hiervoor wordt op een later tijdstip een nieuwe archeologienota opgemaakt.

In de eerste fase zal men de later aangebouwde vleugel deels slopen om plaats te maken voor de geplande nieuwbouw. Deze sloopwerken brengen verstoringen met zich mee, daar de aangebouwde vleugel zowel bovengronds als ondergronds gesloopt zal worden. Hierbij zal men een diepte van ca. 2 m –mv bereiken op een oppervlakte van ca. 635 m². Verder worden nog enkele kleinere structuren en ook een losstaande loods met een oppervlakte van ca. 125 m² gesloopt. Daarnaast is ook te zien dat men op de locatie van de geplande nieuwbouw de bestaande talud deels zal afgraven. Hierdoor bereikt men opnieuw het niveau van het oorspronkelijke maaiveld.

Nadien gaat men van start met de geplande werken aan de nieuwbouw. Dit gebouw zal aansluiten op de kelder van het hoofdgebouw waardoor het aan de voorzijde nog deels verzonken ligt in de talud. Het gelijkvloers van deze verdieping komt aan de achterzijde van de nieuwbouw gelijk te liggen met het maaiveld. De nieuwbouw komt dus in principe op het oorspronkelijke maaiveld te liggen. Het gebouw wordt gefundeerd op een vloerplaat tot op een diepte van ca. 1,20 m –mv ten opzichte van het oorspronkelijke maaiveld en heeft een totale oppervlakte van ca. 3050 m². Het gebouw zal voorzien worden in drie verdiepingen.

Tijdens deze fase worden ook de nieuwe riolering en het BEO-veld aangelegd, met onder andere een stookolietank, een pompput, infiltratiebekken, een HWA recup, olie/benzineafscheider, een vetafscheider, een voorbenzine-, een beluchtings- en een nabenzinekamer. Deze ingrepen vinden maximaal tot ongeveer 4,00 m onder het huidige maaiveld plaats.

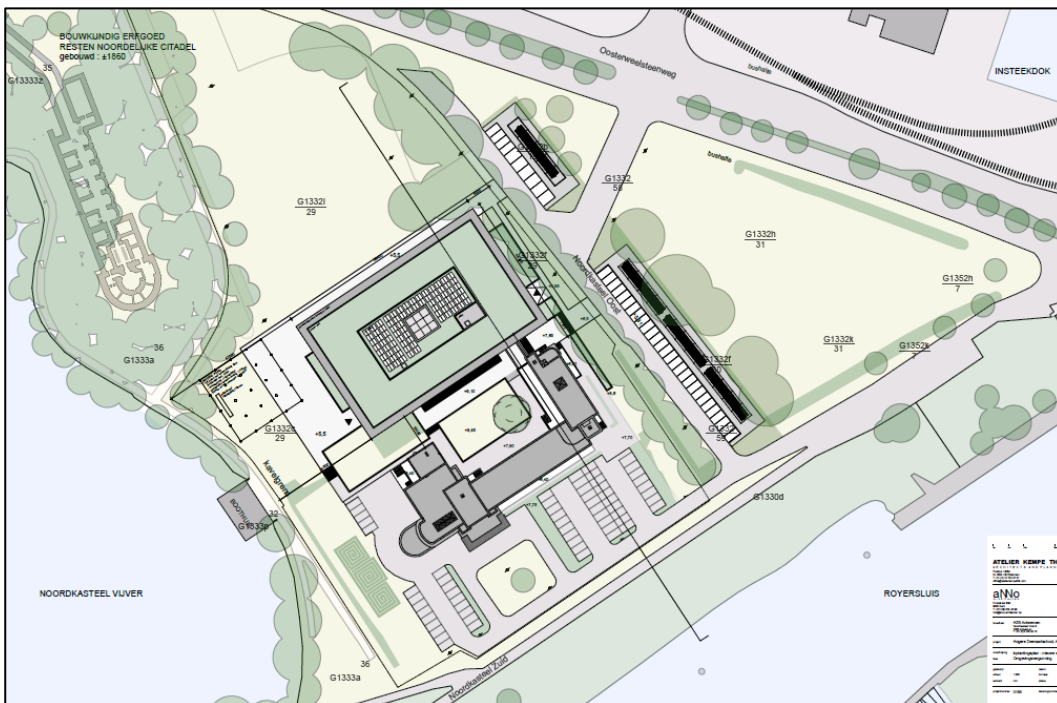
Vervolgens wordt er gewerkt aan de omgevingsaanleg. Dit betreft het binnenterrein, de entreezone van de nieuwbouw, het plein achter het gebouw en een tijdelijke parking aan de straatkant met inclusief een fietsenstalling. Deze tijdelijke parking wordt aan de overzijde van de huidige wegenis, ten oosten van het hoofdgebouw, aangelegd. Vanwege het tijdelijke karakter worden de parkeerplaatsen met kasseien aangelegd. De diepte waarop deze worden aangelegd, bedraagt maximum 30 cm onder het huidige maaiveld. Aansluitend worden er fietsenstallingen ingericht, bestaande uit betonplaten. Ook hier zal de maximale bodemingreep 30 cm bedragen.

Ten slotte zal men beginnen met het restaureren van het bestaande hoofdgebouw. Dit brengt geen bodemingrepen met zich mee waardoor er geen verstoringen verwacht worden.

Overzicht van de verschillende fases

Fases	Geplande werken
Fase 1	Sloop van de aangebouwde vleugel uit 1959.
Fase 2	Locatie bouwrijp maken en het plaatsen van de nieuwbouw samen met het aanleggen van het BEO-veld en riolering en de omgevingsaanleg, betreffende het binnenterrein, de entreezone van de nieuwbouw, het plein achter het gebouw, de tijdelijke parking aan de overzijde van de straat , inclusief een fietsenstalling.
Fase 3	Renovatie van het resterende bestaande gebouw.
Fase 4 (behoort niet tot deze archeologienota)	De resterende omgevingsaanleg met onder andere de bestaande parking aan de voorzijde van het gebouw verwijderen en een nieuwe parking voorzien.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.



Afb. 2. Grondplan van de nieuwe toestand binnen het plangebied.

3 Resultaten van het bureauonderzoek

Het plangebied is momenteel bebouwd. Op het terrein bevindt zich het schoolgebouw van de Hogere Zeevaartschool dat in 1931 werd opgericht en de later aangebouwde vleugel van 1959. Beide gebouwen werden op paalfunderingen opgericht.

Op basis van het milieuhygiënisch onderzoek is gebleken dat het plangebied zich op de locatie van de gedempte vestinggracht van het Noordkasteel bevindt. Het bodemarchief is deze locatie verstoord tot op een diepte van minstens vier meter. Ten westen van het plangebied bevindt zich nog de zuidelijke aarden wal en zuidelijke gracht van de citadel.

De aardkundige gegevens tonen aan dat het plangebied zich in de Polderstreek bevindt op profieltype 3c. Dit bestaat uit getijdenafzettingen van het Holoceen, eolische afzettingen van het Weichseliaan en mogelijk Vroeg-Holoceen, hellingsafzettingen van het Quartair en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Op basis van de ontstaansgeschiedenis van deze afzettingen kunnen er in principe archeologische resten uit het

Midden-Paleolithicum voorkomen aan de top van de eolische afzettingen. Resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum zouden kunnen voorkomen in de getijdenafzettingen van het Holoceen en in de top van het eolische zanddek. Een sporen- en vondstenniveau vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen kan aangetroffen worden vanaf het maaiveld tot in de top van de eolische afzettingen. Archeologische resten en/of sporen vanaf de Nieuwe Tijd worden niet verwacht omdat het plangebied op dat moment op de locatie van de vestinggracht gelegen was en dus onbebouwd was.

Net omwille van deze locatie is er geen archeologische verwachting voor resten en/of sporen vanaf het Midden-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. De sonderingen en boringen die werden beschreven in het milieuhygiënisch onderzoek hebben aangetoond dat het bodemarchief binnen het plangebied verstoord is. De oude vestinggracht die hier gelegen was, werd waarschijnlijk gedempt met grond, afkomstig van een andere locatie. Eventuele aanwezige archeologische vondsten die uit deze aangevoerde grond komt, zijn dus uit context en bieden weinig kennis over het plangebied zelf.

4 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.